

"Mazide nazari olan bir şey, müstakbelde bedihî olabilir. Şöyle tahakkuk etmiştir: Âlemde meylü 'l-istikmal vardır. Onunla hilkat-i âlem, kanun-u tekâmüle tâbidir. İnsan ise, âlemin semerat ve eczasından olduğundan..." devamıyla açıklar mısınız?

Fen ilimleri insanlığın kolektif aklının bir mahsulüdür. Kainatta tekamül kanunu olmasından dolayı her şey basitten mükemmele doğru gelişip büyüyor. Özellikle maddi ilimler tamamen tekamül kanuna tabidir.

Maddi ilimler bir bina gibidir. Her dönem insanları bu binaya bir tuğla koymuştur. Bu tuğlalar üst üste birikince fen ve bilim bugünkü vaziyetini almıştır.

Bu sırdan dolayı İbn-i Sina'nın o şartlarda bildiği tıbbi malumatı şimdi sıradan bir insan da biliyor. Bir pratisyen hekim tıbbın babası denilen İbn-i Sina'dan daha üstün oluyor. Buradan da maddi açıdan her alanda bir tekamülün olduğunu görüyoruz. Yoksa İbn-i Sina gibi bir dahinin derecesine yetişmek mümkün değildir. İbn-i Sina o zamanın oğlu olduğu için geri kalmış. Bu zamandaki hekim de bu zamanın oğlu olduğu için ileride duruyor. Yoksa şahsi kabiliyet noktasından bu zamanın bütün hekimleri toplansa ona yetişemez. Bu da insanların maddi ilimleri ve sosyal yapılarının bir tekamül içinde olduğunun en büyük delilidir.

Bunun neticesi olarak, bugün herkese zahir ve bilinir olan bir mesele, geçmişteki insanlara gizli ve nazari kalmıştır.